

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

54-2

BRNO 2013

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 54

Věc umě 3

Číslo 2

Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editor, Typography

Alice Del Maschio

Software
Software

Adobe InDesign CS5

Fotografie na obálce
Cover Photography

Kovový závěsek ve tvaru zvířete (viz obr. 5 na str. 136)
Metallic animal figurine pendant (see Fig. 5 on page 136)

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2013

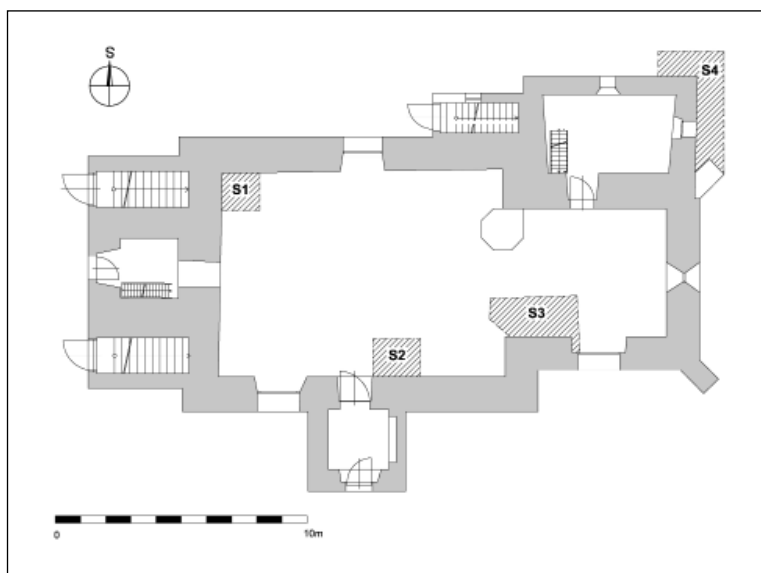
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2013 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 51. Hrozová, kostel sv. archanděla Michaela. Půdorys kostela s vynesenu situací archeologicky zkoumaných ploch.

Abb. 51. Hrozová, *Erzengel Michael-Kirche*. Grundriss der Kirche mit Bezeichnung der Grabungsfläche.

Místo nálezů na ZM 1:10 000, listu 14-34-23, udávají koordináty 261:272 od Z:J s. č. s přesností cca 100 m.

David Vích

Literatura

Krajc, R. 2003: *Sezimovo Ústí. Archeologie středověkého poddanského města 3. Kovárna v Sezimově Ústí a analýza výrobků ze železa. Díl 1, 2.* Praha: Archeologický ústav AV ČR Praha, Sezimovo Ústí: Městský úřad Sezimovo ústí, Tábor: Husitské muzeum.

Resumé

Hradec nad Svitavou (Bez. Svitavy). Spätmittelalter, Neuzeit. Hufeisen, Säbelfragment. Einzelfunden.

HROZOVÁ (OKR. BRUNTÁL)

Kostel sv. archanděla Michaela, parc. č. 84. Středověk, novověk. Kostel. Záchraný výzkum.

V souvislosti s celkovou obnovou farního kostela sv. archanděla Michaela v Hrozové proběhl v říjnu až listo-

padu 2011 záchraný archeologický výzkum realizovaný archeologickým pracovištěm Národního památkového ústavu Ostrava (akce č. 116/10). Ves Hrozová se nachází na Osoblažsku, na území tzv. moravských enkláv v rámci historického Slezska. Ves je položena na levobřežní terase stejnojmenné říčky, cca 8,8 km jižně od města Osoblahy. Kostel je situován na severním okraji obce, v nadmořské výšce 277 m.

Ves Hrozová byla vysazena patrně v průběhu druhého čtvrtiny 13. století z iniciativy olomouckého biskupa Roberta, případně moravského markraběte. Kostel sv. archanděla Michaela byl vybudován ve 2. polovině 13. století, v letech 1758–1759 se uskutečnila jeho barokní přestavba a ve 30. letech 19. století přestavba klasicistní. Současná dispozice kostela sestává z půdorysně mírně lichoběžníkové podélné lodi, na kterou na východě navazuje krátký presbytář se zhruba čtvercovým půdorysem. Východní nároží presbytáře zpevňují diagonálně přisazené opěrky, zhruba v polovině výšky odstupněné. K severní zdi presbytáře přiléhá obdélná sakristie, nesoucí v patře panskou oratoř. Na západě dominuje stavbě kostela hranolová věž, představená před osu průčelí. K oběma bokům věže jsou napojeny obdélné schodišťové přístavky, zpřístupňující

Obr. 52. Hrozová, kostel sv. archanděla Michaela. Interiérové pohřby v jižní části presbytáře při patě vítězného oblouku, pohled od severu. Foto F. Kolář.

Abb. 52. Hrozová, *Erzengel Michael-Kirche*. Kirchenbestattungen im Südteil des Presbyteriums am Fuße des Triumphbogens, Blick von Norden. Foto F. Kolář.

varhanní kruchtu v lodi. Hlavní portál v ose jižní zdi lodi chrání kvadratická předsíňka (Prix 1999, 6; Prix a kol. 2012, 4–8).

V předstihu před vlastním archeologickým výzkumem v interiéru kostela proběhla již v roce 2010 archeologická dokumentace při hloubení sanačního výkopu podél obvodových zdí kostela. Při této příležitosti byly identifikovány v odhalené vnější lici základového zdiva všechny hlavní stavební fáze kostela. Kromě toho byly ve dně výkopu odkryty pozůstatky druhotně ubouraného opěráku při severovýchodním nároží sakristie (sonda S4). V interiéru kostela byly následně v roce 2011 realizovány tři sondy, sonda S1 v severozápadním rohu lodi, sonda S2 při jižním vstupu do lodi a sonda S3 v jižní části presbytáře (obr. 51). Důležité zjištění představuje zachycení části středověkého pohřebiště, předcházejícího výstavbě kostela sv. archanděla Michaela a fungujícího nepochybně v prvních desetiletích existence vesnice. Teprve do povrchu tohoto hřbitovního horizontu směřoval někdy v průběhu 2. poloviny 13. století vkop pro základové zdivo kostela. V interiéru lodi i presbytáře se dobře dochoval stavební horizont, představovaný vrstvami obsahujícími stavební odpad; toto souvrství sloužilo jako podklad pro prvotní maltovou podlahu kostela. Po svém zániku byla tato pochozí vrstva ve 14.–15. století nahrazena v lodi pravděpodobně dřevěnou podlahou, založenou do hlinité vyrovnávací vrstvy, zatímco v presbytáři bylo realizováno dláždění z částečně opracovaných pískovcových kamenů. V rámci barokní přestavby v 18. století byla podlaha v presbytáři i lodi shodně řešena formou cihelných dlaždic, konečnou podlahovou úpravu v kostele představuje mramorová dlažba z 19. století. V průběhu postupného nárůstu úrovně terénu v důsledku obnovy podlah se v interiéru kostela poměrně intenzivně pohřbívalo, především v prostoru presbytáře (obr. 52). Vzhledem k stratigrafické pozici pohřbů lze předpokládat, že počátky výzkumem doložených funerálních aktivit v interiéru kostela spadají do závěru 15. století, případně až průběhu 16. století. V lodi se pohřební horizont pravděpodobně uzavřel s položením stabilní dlažby z cihelných dlaždic v polovině 18. století, zatímco v prostoru presbytáře se pohřbívalo ještě v průběhu 2. poloviny 18. století, jak dokládají indicie odkazující na rozebírání dlažby za tímto účelem.

František Kolář, Michal Zezula

Literatura

- Prix, D. 1999: Středověký kostel sv. archanděla Michaela v Hrozové. In: T. Niesner (ed.): *Sborník bruntálského muzea*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 5–31.
Prix, D. a kol. 2012: *Kostel sv. Michaela*. Hrozová.

Resumé

Hrozová (Bez. Bruntál), Erzengel Michael-Kirche. Mittelalter, Neuzeit. Kirche. Rettungsgrabung.

HVĚZDLICE (K. Ú. STARÉ HVĚZDLICE, OKR. VYŠKOV)

Kostel Všech svatých. Středověk, novověk. Sakrální areál. Dokumentace.

V březnu 2012 byla Muzeem Vyškovska zdokumentována sonda vykopaná v kostele Všech svatých ve Starých Hvězdlicích v souvislosti s jeho opravou. Kostel se nachází na kopci na levém břehu Starohvězdlického potoka při jihovýchodním okraji obce, v nadmořské výšce 328 m. Na ZM ČR 1:10 000, list 24-42-22, je vymezen body 086:069, 087:071, 070: 088, 087: 069 mm od Z:J s.č.

Sonda odkryla základy zdiva kostela a zároveň porušila hroby uložené pod podlahou. Zdivo je tvořeno cihlami a maltou. Zesílené základy nejsou příliš hluboké – pouhých 0,30 m. Pod nimi se nachází 0,50 m mocná vrstva ulehle tmavé hlíny smíchané se spraší, předělená cca 10 cm vrstvou z kamenů – valounů. V hloubce 1,14 m je již podloží – spraš, v jehož svrchní části je umístěn další kámen. Kosterní materiál byl získán jeho vysbíráním z již vykopané hlíny. V profilech sondy byly kosterní pozůstatky patrné na několika místech. Pouze v jednom případě byl zachytitelný výkop hrobu do podloží a výplň hrobové jámy. Protože uložení lidských ostatků respektuje prostor ohraničený obvodovou zdí (alespoň v místě sondy), nezbývá než konstatovat, že zemřelí byli do hrobů uvnitř kostela uloženi až po jeho vzniku. Protože však spolu s kosterními pozůstatky nebyly nalezeny (s výjimkou jednoho hřebu) žádné movité předměty, není možné hroby datovat. Některé z nich byly porušeny již v minulosti.

Antropologický materiál byl předán k posouzení Mgr. Z. Tvrdému z Ústavu Anthropos při Moravském zemském muzeu. Z jeho průzkumu vyplynulo, že kosterní pozůstatky patřily minimálně čtyřem jedincům: asi čtyřicetiletému muži (výška 166,2 cm), dalšímu nejméně jednomu dospělému muži a dvěma dětem ve věku 10–12 let a 1,5–2 roky.

Klára Rybářová

Resumé

Hvězdlice (Kat. Staré Hvězdlice, Bez. Vyškov), Allerheiligenkirche. Spätmittelalter, Neuzeit. Kirchenareal. Dokumentation.

IVANČICE (K. Ú. IVANČICE A K. Ú. KOUNICKÉ PŘEDMĚSTÍ, OKR. BRNO-VENKOV)

Komenského nám., Palackého nám. Drůbežní trh, ul. Chřestová, Mlýnská, U Malovaného mlýna, Rybářská, Široká, Tomáše Procházky, Ve Sboru, Oslavanská, Na Volvách, „U Hydroelektrárny/Malvy“, parc. č. 3163/3, 3163/1, 3163/4, 3164/1, 3164/2, 3290, 3239,